

ทุนจีนสายพันธุ์ใหม่ในประเทศไทย: จากโรงงานสู่แพลตฟอร์มดิจิทัล

The Transformation of Chinese Investment in Thailand: From Manufacturing Bases to Digital Platforms

รติวรรณ งามจริยาวัตร¹ สุรสิทธิ์ แสงเสนห์² และพิมพ์มาดา เปรมโพธิ์^{3*}

Ratiwan Ngamjariyawat¹ Surasit Saengsanee² and Phimmada Prempho^{3*}

Received: June 11, 2025

Revised: June 22, 2025

Accepted: June 25, 2025

บทคัดย่อ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยได้กลายเป็นหนึ่งในประเทศหลักที่รับการลงทุนจากจีนในหลายภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อจีนเริ่มเปลี่ยนยุทธศาสตร์การลงทุนจากภาคการผลิตเชิงอุตสาหกรรมไปสู่ระบบเศรษฐกิจดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์ การเคลื่อนย้ายทุนลักษณะใหม่นี้มีลักษณะที่แตกต่างจาก “ทุนจีนแบบดั้งเดิม” อย่างชัดเจน ทั้งในด้านโครงสร้าง กลไกการแทรกซึม และผลกระทบในระดับมหภาค อย่างไรก็ตาม การศึกษาทุนจีนในลักษณะ “แพลตฟอร์มดิจิทัล” ยังมีจำกัดในวรรณกรรมวิชาการไทย จึงมีความจำเป็นในการทำความเข้าใจเชิงลึกถึงบทบาทและผลกระทบของทุนจีนสายพันธุ์ใหม่ที่เข้ามาสร้างอิทธิพลในเศรษฐกิจไทยโดยเฉพาะในช่วงหลังปี 2562

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทุนจีนสายพันธุ์ใหม่ในประเทศไทย โดยมุ่งวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนผ่านจากการลงทุนในรูปแบบโรงงานอุตสาหกรรม ไปสู่การลงทุนผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น E-commerce, Fintech, โลจิสติกส์, และบริการคลาวด์ ขณะเดียวกันยังวิเคราะห์ผลกระทบในสามมิติ ได้แก่ มิติเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และความมั่นคงเชิงดิจิทัล การศึกษาที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากรายงานภาครัฐ วารสารวิชาการไทยและต่างประเทศ รายงานขององค์กรระหว่างประเทศ และกรณีศึกษาของบริษัทจีนที่เข้ามาลงทุนในไทยในช่วงปี 2562–2567

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ทุนจีนสายพันธุ์ใหม่มีลักษณะฝังตัวในระบบเศรษฐกิจไทยอย่างต่อเนื่องและซับซ้อน โดยอาศัยเทคโนโลยีแพลตฟอร์มเป็นกลไกหลักในการควบคุมห่วงโซ่คุณค่า เช่น การเข้าซื้อกิจการไทย การตั้งศูนย์ข้อมูล (Data Center) และการใช้เครือข่าย Influencers และ Content Platform เพื่อเข้าถึงผู้บริโภคโดยตรง ส่งผลให้ผู้ประกอบการไทยหลายกลุ่มถูกจำกัดบทบาทให้เป็นเพียง “ผู้ขายรายย่อยในระบบปิด” นอกจากนี้ยังพบความเสี่ยงในด้านการควบคุมข้อมูลผู้ใช้ และอาจมีผลต่อเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจในอนาคตหากไม่มีมาตรการกำกับอย่างจริงจัง

บทความเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การปรับปรุงกฎหมายและมาตรการกำกับแพลตฟอร์มต่างชาติ โดยเฉพาะในเรื่อง PDPA และการควบคุมศูนย์ข้อมูล 2) การส่งเสริมแพลตฟอร์มไทยให้มีความสามารถในการแข่งขัน 3) การพัฒนาแรงงานและผู้ประกอบการให้มีทักษะดิจิทัลที่ทันสมัย และ 4) การสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อรักษาอธิปไตยทางเทคโนโลยี บทความนี้มีเป้าหมายเพื่อเป็นกรอบวิเคราะห์เชิงวิชาการสำหรับผู้กำหนดนโยบาย นักวิชาการ และภาคเอกชนที่ต้องการทำความเข้าใจทุนจีนสายพันธุ์ใหม่ในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลอย่างรอบด้าน

คำสำคัญ: ทุนจีนสายพันธุ์ใหม่ แพลตฟอร์มดิจิทัล การลงทุนข้ามชาติ อธิปไตยข้อมูล นโยบายเศรษฐกิจไทย

¹อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกริก

¹Lecturer, Faculty of Business Administration, Krirk University

²อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกริก

²Lecturer, Faculty of Business Administration, Krirk University

³อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกริก

³Lecturer, Faculty of Business Administration, Krirk University

*Corresponding author. E-mail: yokratiwannam@gmail.com

Abstract

Over the past decade, Thailand has become a key destination for Chinese outbound investment, especially as China's investment strategy shifts from traditional manufacturing toward digital platforms and data-based economic models. This new wave of Chinese capital demonstrates structural and strategic differences from conventional industrial investment, exerting influence through platformization, digital infrastructure, and behavioral data control. Despite the growing presence of Chinese platforms in Thailand—including e-commerce, fintech, logistics, and cloud services—academic studies in Thailand have rarely explored this transformation in depth. It is therefore necessary to examine how this new capital structure impacts Thai economic sovereignty and governance.

This article aims to analyze the characteristics of the “new wave of Chinese capital” in Thailand by investigating the transformation from factory-based industrial investment to platform-based digital engagement. The study examines its implications across three dimensions: economic, socio-cultural, and digital-security. Employing documentary research methodology, this study utilizes secondary data from government reports, academic journals (Thai and international), international organizations, and case studies from Chinese firms operating in Thailand between 2019 and 2024.

The findings reveal that the new Chinese capital embeds itself in the Thai economy through strategic control of value chains—via acquisitions, establishment of data centers, and use of content ecosystems and influencers to shape consumer behavior. As a result, many Thai businesses are marginalized, becoming dependent vendors within closed platforms. The study also identifies significant risks involving user data control, algorithmic influence, and potential threats to national digital sovereignty if left unregulated.

The article presents four policy recommendations: (1) strengthen legal and regulatory mechanisms for foreign digital platforms, particularly around data sovereignty and PDPA enforcement; (2) support the development of competitive domestic platforms; (3) enhance digital skills and capacities of Thai entrepreneurs and workers; and (4) foster international cooperation to secure Thailand's economic and technological sovereignty. The article contributes to a clearer understanding of how Chinese platform-based capital operates in Thailand and offers a framework for policymakers, researchers, and the private sector to respond strategically to this evolving investment trend.

Keywords: New Chinese capital, Digital platforms, Transnational investment, Data sovereignty, Thai economic policy

บทนำ (Introduction)

การลงทุนของจีนในประเทศไทยมีพัฒนาการอย่างมีนัยสำคัญมาตลอดหลายทศวรรษ โดยเดิมเน้นการลงทุนในโรงงานอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมเพื่อใช้แรงงานราคาถูกและทรัพยากรในประเทศเป็นฐานส่งออก (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2562) อย่างไรก็ตาม หลังประกาศนโยบาย Made in China 2025 ในปี 2015 ซึ่งมีเป้าหมายเปลี่ยนผ่านจีนสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรมและเทคโนโลยี (เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน ณ นครเฉิงตู, 2561) และยุทธศาสตร์ Belt and Road Initiative (BRI) ที่เน้นการสร้างโครงข่ายโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลและโลจิสติกส์ระดับภูมิภาค จีนจึงหันมาลงทุนในประเทศไทยผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลอย่างเช่น E-commerce (Alibaba, JD.com), fintech (Alipay, WeChat Pay), และศูนย์ข้อมูล (Data centers) ซึ่งกลายเป็นกลไกสำคัญในระบบนิเวศเศรษฐกิจใหม่

ทุนจีนยุคนี้ไม่ได้มุ่งสร้างโรงงาน แต่เน้นฝังตัวเชิงโครงสร้างทางข้อมูลผ่านแพลตฟอร์มที่เชื่อมโยงผู้บริโภคและตลาดโดยตรง ส่งผลทำให้ธุรกิจไทยถูกจำกัดบทบาทในห่วงโซ่คุณค่า และยังมีความเสี่ยงต่อความเป็นอธิปไตยของข้อมูลของประเทศ

วัตถุประสงค์ของบทความ

1. วิเคราะห์พัฒนาการเชิงเปรียบเทียบระหว่างทุนจีนแบบดั้งเดิมและทุนจีนสายพันธุ์ใหม่

2. ศึกษาลักษณะเฉพาะของทุนเงินที่อาศัยแพลตฟอร์มดิจิทัล
3. ตรวจสอบผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงดิจิทัล
4. นำเสนอแนวทงนโยบายเพื่อให้ประเทศไทยสามารถรับมืออย่างสมดุลและยั่งยืน

บทความถูกแบ่งออกเป็น 5 ส่วนตามลำดับ ได้แก่: บริบทและพัฒนาการทุนเงินในไทย, ลักษณะของทุนเงินสายพันธุ์ใหม่ในประเทศไทย, ผลกระทบของทุนเงินสายพันธุ์ใหม่ต่อประเทศไทย, กลยุทธ์และการปรับตัวของประเทศไทยต่อทุนเงินสายพันธุ์ใหม่ และบทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย นอกจากนี้ยังมีการเปรียบเทียบกับงานวิจัยชั้นนำทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้บทนั้นมีบริบททางวรรณกรรมและเพิ่มน้ำหนักทางแนวคิดเชิงวิชาการ

บททวนวรรณกรรม (Literature Review)

1. แนวคิดว่าด้วยทุนเงินและการลงทุนข้ามชาติ

การลงทุนของจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีจุดเริ่มต้นตั้งแต่ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง โดยเน้นภาคการผลิตที่ใช้แรงงานเข้มข้นและทรัพยากรในท้องถิ่น แนวคิดเหล่านี้สอดคล้องกับทฤษฎี Dependency Theory และ Internationalization of Capital ที่มองว่าการลงทุนของรัฐขนาดใหญ่ เช่นจีนเป็นเครื่องมือเพื่ออิทธิพลทางเศรษฐกิจในประเทศกำลังพัฒนา

ภายหลังนโยบาย Made in China 2025 และยุทธศาสตร์ Belt and Road Initiative (BRI) มีการเปลี่ยนแนวทางการลงทุนจากภาคอุตสาหกรรมมาสู่ระบบเศรษฐกิจดิจิทัลและข้อมูล (Woetzel et al., 2019) สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงจาก “ทุนเงินแบบดั้งเดิม” สู่ “ทุนเงินสายพันธุ์ใหม่” ที่ใช้แพลตฟอร์ม เทคโนโลยี และอัลกอริธึมเป็นกลไกหลัก

2. ทุนเงินสายพันธุ์ใหม่ในบริบทเศรษฐกิจดิจิทัล

ทุนเงินสายพันธุ์ใหม่มีลักษณะ “ฝังตัว” ในระบบเศรษฐกิจของประเทศปลายทาง ผ่านการควบคุมข้อมูลผู้ใช้เครือข่ายแพลตฟอร์ม และพฤติกรรมผู้บริโภค แทนการผลิตสินค้าทางกายภาพ งานของ Dahlberg (2024) และ Yu (2017) อธิบายถึงความสามารถของทุนเงินในการใช้นวัตกรรมเป็นเครื่องมือแทรกซึมทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม พร้อมทั้งส่งออก “Soft Power” ผ่านสื่อดิจิทัลและโครงสร้างพื้นฐาน

แนวคิดแพลตฟอร์ม (Platform Capitalism) ยังสะท้อนถึงการผูกขาดเชิงโครงสร้างของทุนดิจิทัล โดยเฉพาะในรูปแบบที่ผู้บริโภคต้องพึ่งพาระบบนิเวศ (Ecosystem) ที่บริษัทต่างชาติจัดสร้างไว้

3. ผลกระทบของทุนเงินต่อเศรษฐกิจไทย

TDRI วิเคราะห์ว่าทุนเงินดิจิทัลแม้จะมีส่วนเสริมด้านเทคโนโลยีและการจ้างงานใหม่ แต่กลับแทรกซึมเชิงโครงสร้างทำให้ธุรกิจท้องถิ่นกลายเป็น “ผู้ขายรายย่อยในระบบปิด” และสร้างการพึ่งพิงข้อมูลจากต่างประเทศ ยังเตือนถึงการผูกขาดของแพลตฟอร์ม และความเหลื่อมล้ำระหว่างผู้ที่เข้าถึงเทคโนโลยีกับกลุ่มที่ถูกทิ้งไว้ข้างหลัง (Asian Development Bank, 2020)

บทที่ 1 บริบทและพัฒนาการทุนเงินในประเทศไทย

1.1 ประวัติศาสตร์การลงทุนของจีนในประเทศไทย

ทุนเงินมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจไทยมาตั้งแต่ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง โดยแรงจูงใจหลักมาจากทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานราคาถูกที่ประเทศไทยมีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ ในระยะแรก การลงทุนของจีนอยู่ในรูปแบบของการค้า การลงทุนด้านเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมเบา เช่น อาหารและสิ่งทอ โดยมุ่งเน้นการผลิตเพื่อส่งออก ซึ่งสอดคล้อง

กับนโยบายเศรษฐกิจแบบเปิดของรัฐบาลไทยในยุคหลังสงคราม ทั้งช่วงสงครามเย็นและภายหลัง การลงทุนของจีนเริ่มเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมหนักมากขึ้น โดยเฉพาะยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ และเครื่องจักรกล ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากนโยบายส่งเสริมการลงทุนของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) และการบูรณาการเข้าสู่ห่วงโซ่อุปทานโลก (หยกขาว สมหวัง, 2562)

1.2 การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในการลงทุนจีน

นับตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 21 รัฐบาลจีนได้ประกาศนโยบาย "Made in China 2025" เพื่อเปลี่ยนผ่านจากอุตสาหกรรมแบบใช้แรงงานเข้มข้นสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม พร้อมกับยุทธศาสตร์ Belt and Road Initiative (BRI) ที่มุ่งเชื่อมโยงจีนกับภูมิภาคต่าง ๆ ผ่านโครงสร้างพื้นฐานและความร่วมมือทางเศรษฐกิจ

การส่งเสริมการลงทุนของรัฐบาลจีนอยู่ในรูปของเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ สิทธิประโยชน์ทางภาษี และการสนับสนุนจากธนาคารเพื่อการพาณิชย์ (CDB) ทำให้บริษัทเทคโนโลยีขนาดใหญ่สามารถขยายการลงทุนในต่างประเทศได้อย่างรวดเร็ว เช่น ในด้านฟินเทค โลจิสติกส์อัจฉริยะ และระบบคลาวด์

1.3 การเติบโตของแพลตฟอร์มดิจิทัลจีนในประเทศไทย

บริษัทเทคโนโลยีรายใหญ่ของจีน เช่น Alibaba, Tencent และ JD.com ได้เข้ามาลงทุนในประเทศไทยผ่านการเข้าซื้อกิจการ การร่วมทุน และการสร้างแพลตฟอร์มใหม่ Alibaba ลงทุนใน Lazada และก่อสร้างศูนย์โลจิสติกส์ในเขต EEC เพื่อเสริมความสามารถในการจัดการอีคอมเมิร์ซ

Tencent มีบทบาทในตลาดเกมและระบบการชำระเงินผ่าน WeChat Pay ที่รองรับนักท่องเที่ยวจีนและขยายมาสู่ผู้ใช้ชาวไทย JD.com ได้ร่วมทุนกับกลุ่มเซ็นทรัลเพื่อพัฒนา JD Central เป็นแพลตฟอร์มค้าปลีกออนไลน์ในไทย โดยทั้งหมดนี้แสดงถึงการสร้าง Ecosystem แบบครบวงจร

1.4 ผลกระทบและความท้าทายต่อเศรษฐกิจไทย

ทุนจีนสายพันธุ์ใหม่ก่อให้เกิดทั้งโอกาสและความท้าทายต่อเศรษฐกิจไทย ในด้านบวก ได้แก่ การถ่ายทอดเทคโนโลยี การสร้างโอกาสให้กับผู้ประกอบการ SMEs และการส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลของแรงงาน อย่างไรก็ตามก็มีความเสี่ยงจากการผูกขาดของทุนต่างชาติ การควบคุมข้อมูลผู้บริโภค และการพึ่งพิงโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลจากต่างประเทศ (Asian Development Bank, 2020)

1.5 ทิศทางในอนาคตของทุนจีนในประเทศไทย

แนวโน้มแสดงว่าทุนจีนจะยังคงมุ่งเน้นการลงทุนในเทคโนโลยีระดับสูง อาทิ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เมืองอัจฉริยะ และ Big Data ซึ่งต้องการโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่มีความมั่นคง ประเทศไทยจึงควรพัฒนา Ecosystem ภายในประเทศ ทั้งในแง่ของกฎหมาย ด้านกำกับดูแลข้อมูล การพัฒนาทักษะแรงงาน และการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานโดยรัฐ

นอกจากนี้ ควรเน้นบทบาทไทยในกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาค เช่น ASEAN Digital Economy Framework และ RCEP เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรอง และรักษาสมดุลระหว่างการเปิดรับทุนต่างประเทศกับการปกป้องอธิปไตยทางเศรษฐกิจ

บทที่ 2 ลักษณะของทุนจีนสายพันธุ์ใหม่ในประเทศไทย

2.1 ความหมายและขอบเขตของทุนจีนสายพันธุ์ใหม่

ทุนจีนสายพันธุ์ใหม่ หมายถึง รูปแบบการลงทุนของบริษัทจีนที่แตกต่างจากการลงทุนแบบดั้งเดิม ซึ่งเคยมุ่งเน้นภาคการผลิตที่ใช้แรงงานหนาแน่น เช่น โรงงานอุตสาหกรรม หรือการแปรรูปสินค้าเกษตร มาเป็นการลงทุนในธุรกิจที่ขับเคลื่อน

ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ความคิดสร้างสรรค์ และการเชื่อมโยงข้อมูลแบบเรียลไทม์ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น อีคอมเมิร์ซ โลจิสติกส์อีอีวีริช พินเทค และแอปพลิเคชันบริการทางสังคม (Dahlberg, 2024)

ลักษณะเด่นของทุนจีนสายพันธุ์ใหม่ ได้แก่ การใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) และการสร้างเครือข่ายผู้ใช้งานแบบ Ecosystem ที่เชื่อมโยงสินค้า บริการ และพฤติกรรมของผู้บริโภคเข้าด้วยกัน ซึ่งต่างจากทุนแบบดั้งเดิมที่มักเน้นโครงสร้างการผลิตแบบเส้นตรง (Yu, 2017)

2.2 ประเภทของการลงทุนโดยทุนจีนสายพันธุ์ใหม่

การลงทุนของทุนจีนสายพันธุ์ใหม่ในประเทศไทยสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่ การลงทุนในแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ เทคโนโลยีการเงิน และเทคโนโลยีสนับสนุน โดยการเข้าซื้อกิจการ Lazada ของ Alibaba และการพัฒนาแพลตฟอร์มขายสินค้าไทยในตลาดจีน เป็นตัวอย่างของการลงทุนในอีคอมเมิร์ซ ซึ่งเอื้อให้ผู้ประกอบการไทยสามารถเข้าถึงตลาดจีนได้โดยตรง

บริการอย่าง WeChat Pay และ Alipay สะท้อนการลงทุนในด้านฟินเทคที่ช่วยยกระดับบริการการเงินผ่านระบบดิจิทัล ขณะเดียวกัน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล เช่น ศูนย์ข้อมูลและคลังสินค้าดิจิทัล แสดงถึงความตั้งใจของทุนจีนในการฝังรากลึกในระบบเศรษฐกิจดิจิทัลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

2.3 กลยุทธ์และวิธีการเข้ามาลงทุน

ทุนจีนสายพันธุ์ใหม่ใช้กลยุทธ์ที่หลากหลาย เช่น การเข้าซื้อกิจการ (Acquisition) เพื่อเข้าถึงโครงสร้างธุรกิจที่มีอยู่ การร่วมทุน (Joint Venture) กับบริษัทท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนทรัพยากรและการเข้าถึงตลาด รวมถึงการจัดตั้งกิจการใหม่ (Greenfield Investment) ในพื้นที่ส่งเสริมการลงทุนของไทย เช่น เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) กลยุทธ์เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจของทุนจีนในการสร้างคามยั่งยืนผ่านการวางระบบนิเวศเศรษฐกิจดิจิทัลอย่างเป็นระบบ

2.4 ปัจจัยที่เอื้อต่อการเติบโตของทุนจีนสายพันธุ์ใหม่ในไทย

ปัจจัยสนับสนุนสำคัญ ได้แก่ ความร่วมมือระดับนโยบายระหว่างรัฐบาลไทยและจีน เช่น ความตกลงด้านการค้าและการลงทุนภายใต้กรอบ RCEP และ BRI ซึ่งสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุน (Asian Development Bank, 2020) รวมถึงการเติบโตของผู้บริโภคไทยที่มีแนวโน้มเปิดรับบริการออนไลน์มากขึ้น โดยเฉพาะในเมืองใหญ่ และโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลที่ได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาลไทยภายใต้แผนยุทธศาสตร์ Thailand 4.0 และ Digital Economy Master Plan

2.5 ลักษณะเฉพาะของทุนจีนสายพันธุ์ใหม่: การเปรียบเทียบกับทุนดั้งเดิม

ทุนจีนสายพันธุ์ใหม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจากทุนดั้งเดิม ทั้งในแง่ของรูปแบบธุรกิจที่เน้นการควบคุมตลาดผ่านเทคโนโลยีและข้อมูล การมุ่งเน้นสร้างระบบนิเวศที่ยั่งยืนมากกว่าการผลิตแบบเส้นตรง และความสามารถในการแทรกซึมเข้าไปในชีวิตประจำวันของผู้บริโภคโดยไม่ต้องมีทรัพย์สินถาวร เช่น โรงงานหรือที่ดิน

ทุนจีนสายพันธุ์ใหม่ไม่ได้เข้ามาเพื่อสร้างโรงงาน แต่อยู่ในรูปของโค้ด แพลตฟอร์ม และอัลกอริทึม ซึ่งแสดงถึงรูปแบบการลงทุนใหม่ที่มีลักษณะไร้พรมแดนทางกายภาพและกฎหมายในหลายมิติ

ดังนั้น ทุนจีนสายพันธุ์ใหม่ในประเทศไทยจึงควรถูกพิจารณาทั้งในแง่ของโอกาสด้านเศรษฐกิจและนวัตกรรม ตลอดจนผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่ออาชีพโดยทางเศรษฐกิจและความมั่นคงทางข้อมูล ซึ่งจะได้รับการวิเคราะห์ต่อไป

บทที่ 3 ผลกระทบของทุนจีนสายพันธุ์ใหม่ต่อประเทศไทย

3.1 ผลกระทบทางเศรษฐกิจ

ทุนจีนสายพันธุ์ใหม่ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างเศรษฐกิจไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะในยุคหลังการระบาดของ COVID-19 ที่แพลตฟอร์มดิจิทัลมีบทบาทสำคัญยิ่งขึ้น บริษัทจีน เช่น Alibaba, JD.com และ Huawei ได้ลงทุนอย่างต่อเนื่องในธุรกิจอีคอมเมิร์ซ โลจิสติกส์ และโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลในไทย ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในห่วงโซ่อุปทานและช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า

การเข้ามาของแพลตฟอร์มดิจิทัลจากจีนช่วยลดต้นทุนการเข้าถึงผู้บริโภคในพื้นที่ห่างไกล ส่งผลให้ผู้ประกอบการรายย่อยในไทยสามารถเข้าถึงตลาดได้กว้างขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน ธุรกิจค้าปลีกดั้งเดิมต้องเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงจากสินค้านำเข้าราคาถูกและการตลาดเชิงรุกที่ได้รับการสนับสนุนจากบริษัทแม่ในจีน

นอกจากนี้ การลงทุนของจีนในโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะในโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เช่น รถไฟความเร็วสูง ท่าเรือน้ำลึก และศูนย์กระจายสินค้า ได้เชื่อมโยงโดยตรงกับยุทธศาสตร์ Belt and Road Initiative และนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งทำให้เศรษฐกิจไทยมีความเชื่อมโยงกับจีนมากขึ้นในระดับโครงสร้าง

ในด้านแรงงาน การเปลี่ยนผ่านสู่ระบบดิจิทัลส่งผลให้ความต้องการแรงงานที่มีทักษะด้านดิจิทัลเพิ่มขึ้น ขณะที่แรงงานที่มีทักษะแบบดั้งเดิมเริ่มได้รับผลกระทบ เช่น พนักงานขายหน้าร้านและแรงงานโรงงาน

3.2 ผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรม

ทุนจีนในภาคดิจิทัลยังส่งผลกระทบต่อเชิงวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนไทยที่บริโภคคอนเทนต์ผ่านแพลตฟอร์มจีน เช่น TikTok, Bilibili และ WeTV สื่อเหล่านี้ไม่ได้เพียงแค่ถ่ายทอดความบันเทิง แต่ยังเป็นพาหะของ Soft Power ที่ส่งผ่านคุณค่าทางวัฒนธรรมจีน

การบริโภควัฒนธรรมจีนผ่านสื่อดิจิทัล เช่น ซีรีส์จีน เพลงจีน หรือแคมเปญ Chinese Chic ที่เผยแพร่ผ่าน Douyin และ Weibo ได้สร้างกระแสการยอมรับวัฒนธรรมจีนในหมู่นักรุ่นใหม่ของไทย ส่งผลต่อค่านิยมและพฤติกรรมบริโภค เช่น การเลือกใช้ผลิตภัณฑ์จากจีนหรือการเลียนแบบแฟชั่น

อย่างไรก็ตาม การเข้าครอบงำข้อมูลและพฤติกรรมผู้บริโภคโดยแพลตฟอร์มจีนได้ก่อให้เกิดความกังวลด้านความเป็นส่วนตัวและอธิปไตยทางข้อมูล เช่น การเก็บข้อมูลผู้ใช้ TikTok หรือการขายข้อมูลเชิงพฤติกรรมให้กับพันธมิตรภาคธุรกิจ ซึ่งภาครัฐของไทยยังขาดกลไกควบคุมที่มีประสิทธิภาพ

3.3 ผลกระทบทางนโยบายและความมั่นคงเชิงยุทธศาสตร์

ในด้านความมั่นคงเชิงยุทธศาสตร์ การที่จีนเข้ามามีบทบาทในโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล เช่น 5G, Cloud Service และระบบชำระเงินดิจิทัล ส่งผลให้ไทยต้องพึ่งพิงเทคโนโลยีจากจีนในระดับโครงสร้าง ซึ่งในระยะยาวอาจเป็นความเสี่ยงหากเกิดความขัดแย้งด้านภูมิรัฐศาสตร์ เช่น กรณีจีน-สหรัฐฯ (Woetzel et al., 2019)

ขณะเดียวกัน การเก็บภาษีจากแพลตฟอร์มดิจิทัลข้ามชาติยังคงเป็นประเด็นท้าทาย รัฐบาลไทยเริ่มเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจาก e-Service ตั้งแต่ปี 2564 แต่ยังมีช่องว่างด้านการกำกับดูแลและการติดตามรายได้

3.4 ข้อเสนอเชิงนโยบายเบื้องต้น

พัฒนาและบังคับใช้กฎหมายข้อมูลส่วนบุคคลให้เข้มแข็ง เพื่อปกป้องผู้บริโภคจากการครอบงำโดยทุนต่างชาติ, ส่งเสริมการพัฒนาทักษะของแรงงานไทยในด้านเทคโนโลยี เช่น AI, Cloud Computing และดิจิทัลมาร์เก็ตติ้ง, จัดตั้งกองทุนสนับสนุนสตาร์ทอัพไทยเพื่อแข่งขันกับทุนต่างชาติในภาคแพลตฟอร์ม, ส่งเสริมความร่วมมือระดับรัฐต่อรัฐกับจีนในกรอบที่โปร่งใส และเปิดให้มีส่วนร่วมจากภาคประชาสังคม

ทั้งนี้ บทต่อไปจะอภิปรายผลการศึกษาดังกล่าวในเชิงเปรียบเทียบกับกรอบแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อสะท้อนผลกระทบเชิงระบบและพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายที่มีความยั่งยืน

บทที่ 4 กลยุทธ์และการปรับตัวของประเทศไทยต่อทุนเงินสายพันธุ์ใหม่

4.1 การเสริมสร้างศักยภาพด้านนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัล

ภายใต้กระแสการขยายตัวของทุนเงินสายพันธุ์ใหม่ในระบบเศรษฐกิจดิจิทัล รัฐบาลไทยได้พยายามยกระดับขีดความสามารถของประเทศผ่านการจัดทำนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะ “แผนพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2561–2580” ซึ่งจัดทำโดยกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ที่มุ่งเน้นการสร้างโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล พัฒนากำลังคน และขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม

โครงการ Digital Park Thailand ในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ถือเป็นอีกหนึ่งกลไกสำคัญในการดึงดูดนักลงทุนต่างชาติและสนับสนุนสตาร์ทอัพไทยให้สามารถแข่งขันในเศรษฐกิจดิจิทัลได้

4.2 การสร้างสมดุลด้านความมั่นคงดิจิทัลและความเป็นอิสระเชิงยุทธศาสตร์

รัฐบาลไทยได้ออกกฎหมายสำคัญ ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562 เพื่อควบคุมการใช้ข้อมูลโดยเอกชนต่างชาติและสร้างความมั่นคงทางไซเบอร์ของประเทศ

อย่างไรก็ตาม ยังมีความท้าทายในการบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะกับแพลตฟอร์มต่างชาติที่มีศูนย์ข้อมูลอยู่นอกประเทศ ซึ่งไทยควรจัดตั้งศูนย์กลางไซเบอร์แห่งชาติ พร้อมส่งเสริมมาตรการ Data Localization เพื่อรักษาอธิปไตยข้อมูล (Organization for Economic Co-operation and Development, 2021)

4.3 การยกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการและแรงงานไทย

ภาครัฐและเอกชนร่วมกันส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของแรงงานผ่านนโยบาย Reskilling และ Upskilling โดยเฉพาะในสาขา AI, ระบบอัตโนมัติ, โลจิสติกส์อัจฉริยะ และแอปพลิเคชันบนมือถือ (Asian Development Bank, 2020) ควบคู่กับการส่งเสริมผู้ประกอบการสตาร์ทอัพไทยผ่านแหล่งทุนและเครือข่ายวิจัยระหว่างประเทศ

4.4 ความร่วมมือไทย-จีน: โอกาสทางยุทธศาสตร์

ไทยมีบทบาทในกลไกระดับภูมิภาค เช่น BRI, RCEP, CLMVT รวมถึง ASEAN Digital Economy Framework Agreement (DEFA) ซึ่งส่งเสริมความร่วมมือด้านโครงสร้างพื้นฐานและมาตรฐานดิจิทัลในระดับภูมิภาค (UN Trade and Development, 2019)

ความร่วมมือด้านการจัดการข้อมูลข้ามพรมแดน โดยเฉพาะผ่านกรอบ ASEAN Data Governance Framework ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการกำกับดูแลข้อมูลส่วนบุคคล พร้อมเปิดโอกาสให้ไทยมีบทบาทในการกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยด้านข้อมูล

นอกจากนี้ การศึกษารณัตว์อย่างจากกฎหมาย GDPR ของสหภาพยุโรปยังสามารถนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายไทยให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล

4.5 ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์สำหรับประเทศไทย

พัฒนาระบบภาษีดิจิทัล และระบบตรวจสอบรายได้จากแพลตฟอร์มต่างชาติให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น, ส่งเสริมการสร้างคลาวด์และระบบจัดเก็บข้อมูลระดับชาติ, สนับสนุนความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา ภาครัฐ และเอกชน ในการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีพื้นฐาน, ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีนและวัฒนธรรมจีน เพื่อเพิ่มศักยภาพด้านเศรษฐกิจและความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม, จัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อกำกับดูแลความร่วมมือไทย-จีนในด้านเศรษฐกิจดิจิทัลให้มีความโปร่งใสและยั่งยืน

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

5.1 สาระสำคัญของการวิเคราะห์

บทความนี้มุ่งเน้นทำความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ "ทุนจีนสายพันธุ์ใหม่" ในประเทศไทย โดยเฉพาะการเปลี่ยนผ่านจากรูปแบบโรงงานอุตสาหกรรมดั้งเดิม สู่การลงทุนในระบบเศรษฐกิจดิจิทัลผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ฟินเทค โลจิสติกส์ และบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อในหลายมิติ ทั้งต่อโครงสร้างเศรษฐกิจไทย ความสัมพันธ์ไทย-จีน และความมั่นคงทางไซเบอร์ของประเทศ

ลักษณะเฉพาะของทุนจีนสายพันธุ์ใหม่ ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เช่น E-commerce, Live Commerce, Digital Payment และ Cloud Computing ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลผู้บริโภคอย่างลึกซึ้ง (UN Trade and Development, 2019; Dahlberg, 2024) อย่างไรก็ตาม การกำกับดูแลของภาครัฐไทยยังมีข้อจำกัด ทั้งในด้านกฎหมาย ความสามารถในการตรวจสอบ และความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน

นอกจากนี้ยังพบว่า ทุนจีนสายพันธุ์ใหม่สร้างระบบนิเวศเชิงเศรษฐกิจและสังคม ที่เชื่อมโยงผ่านพื้นที่ทางเศรษฐกิจ (เช่น EEC) และพฤติกรรมผู้บริโภค (เช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์) ส่งผลต่ออำนาจทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป

ในทางกลับกัน ประเทศไทยยังมีโอกาสในการใช้ประโยชน์จากทุนจีน เช่น การขยายตลาด การเข้าถึงเทคโนโลยีใหม่ และความร่วมมือในกรอบ RCEP, OBOR และ ASEAN Digital Economy Framework Agreement ซึ่งเป็นช่องทางให้ไทยสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน (Asian Development Bank, 2020)

5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การออกแบบระบบภาษีและการกำกับดูแลแพลตฟอร์มต่างชาติ: ควรเก็บภาษี E-Service และรายได้ดิจิทัลจากแพลตฟอร์มต่างชาติ, ปรับปรุงกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้สามารถใช้กับกรณีแพลตฟอร์มที่เก็บข้อมูลข้ามพรมแดน (Organization for Economic Co-operation and Development, 2021)

การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยี: สนับสนุนการพัฒนา Data Center และระบบคลาวด์ของไทย, ขยายโครงสร้างพื้นฐาน 5G ที่มีความมั่นคงทางไซเบอร์ (Woetzel et al., 2019)

พัฒนาทุนมนุษย์: จัดโครงการ Reskilling/Upskilling โดยเฉพาะในด้าน AI, Cybersecurity, Blockchain ดำเนินความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย อาชีวะ และภาคเอกชน

การสร้างระบบความร่วมมือกับจีนที่สมดุล: พัฒนา R&D ร่วมกับจีน, กำหนดหลักเกณฑ์ในการแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีให้เกิดความเท่าเทียม (Yu, 2017)

การยกระดับ SME และ Startup ไทย: สร้าง sandbox ฟินเทค ระบบ Crowdfunding และโครงการบ่มเพาะธุรกิจดิจิทัล

การพัฒนากฎหมายเศรษฐกิจดิจิทัล: ปรับปรุงข้อกฎหมายให้ทันต่อรูปแบบธุรกิจแพลตฟอร์ม, ออกแบบกฎหมายแรงงานดิจิทัล และการคุ้มครองผู้บริโภคออนไลน์

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาคืบต่อไป

บทความในอนาคตควรศึกษาประเด็นเฉพาะ เช่น การใช้ข้อมูลผู้ใช้โดยแพลตฟอร์มจีน การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมดิจิทัลของเยาวชนไทย หรือผลกระทบของทุนจีนต่อชนบทไทย การเปรียบเทียบกับประเทศอาเซียนอื่น เช่น เวียดนาม มาเลเซีย และอินโดนีเซีย จะช่วยให้ไทยสามารถกำหนดนโยบายอย่างมีข้อมูลสนับสนุนที่รอบด้านมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรุงเทพธุรกิจ. (11 มีนาคม 2562). จีนรุกลงทุนอิเล็กทรอนิกส์ 'อีอีซี'
<https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/829278>
- เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน ณ นครเฉิงตู. (5 กุมภาพันธ์ 2561). จีนลงทุนในภาคอสังหาริมทรัพย์และโลจิสติกส์เพิ่มขึ้น. Thai biz in China. <http://thaibizchina.com/other/จีนลงทุนในภาคอสังหาริมทรัพย์และโลจิสติกส์เพิ่มขึ้น>.
- หยกขาว สมหวัง. (2562). การพัฒนาทักษะทางภาษาจีนจากประโยชน์ของการใช้เฟซบุ๊กในกลุ่มนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 8(2), 157–171.
- Asian Development Bank. (2020). *Digital economy in Southeast Asia: Opportunities and challenges*. ADB Publications.
- Dahlberg, O. (2024). *China's soft power in the digital age: an analysis of nation branding strategies on social media* (Master's thesis, Linnaeus University). Diva.
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1861306/FULLTEXT01.pdf>
- Organization for Economic Co-operation and Development. (2021). *Taxing virtual activities: E-commerce, digital platforms and VAT/GST*. OECD Publishing.
- UN Trade and Development. (2019). *Digital economy report 2019: Value creation and capture – Implications for developing countries*. <https://unctad.org/webflyer/digital-economy-report-2019>
- Woetzel, L., Seong, J., Leung, N., Ngai, J., Manyika, J., Madgavkar, A., Lund, S., & Mironenko, A. (2019). *China and the world: Inside the dynamics of a changing relationship*. McKinsey global institute.
<https://www.mckinsey.com/featured-insights/china/china-and-the-world-inside-the-dynamics-of-a-changing-relationship>
- Yu, H. (2017). Motivation behind China's 'One Belt, One Road' initiatives and establishment of the Asian Infrastructure Investment Bank. *Journal of Contemporary China*, 26(105), 353–368.